ЭЛЕКТРОНДЫ АҚШАЛАР

МҰФТОЛЛАЕВ ДУЛАТ

ЭЛЕКТРОНДЫ АҚША

- ***Электрондық ақша - электрондық құрылғыда сақталатын және төлемдік және басқа да міндеттемелерді орындау мақсатында электрондық құралдар (байланыс арналары) арқылы бір құрылғыдан екіншісіне беріле алатын ақшалай құнды білдіреді.***

- Электрондық ақшаның айналымы есеп айырысуға қатысушы тараптардың құпиялығына кепілдік береді: сатушы мен сатып алушы, банкілер мен олардың клиенттері арасындағы ақпаратты кодтау және оны автоматтық өңдеу құралдарын қолдана отырып, компьютерлік желі, байланыс жүйелері арқылы қолма-қол ақшасыз есеп айырысу жүзеге асырылады. Электрондық ақшаны дайындау (шығару) кезінде пайдаланылатын және олардың айналымын тәртіптейтін криптография хаттамалардың тұрақтылығы құпиялықтың сақталуына кепілдік болады.

ЭЛЕКТРОНДЫ АҚШАНЫҢ ТАРИХЫ

- ***Электронды ақшаның тарихы сонау 1918 жылы АҚШ-тың Федералдық Резерв Банкі телеграф арқылы ақша жіберуінен бастау алған. Араға бірталай жылдар салып 1993 жылы электрондық ақшаның дамуы қайта жолға қойылды. Содан бері дебит және кредит карталарын қолдану ғана емес, интернет арқылы сауда-саттық жасау да кеңінен тарала бастады.***

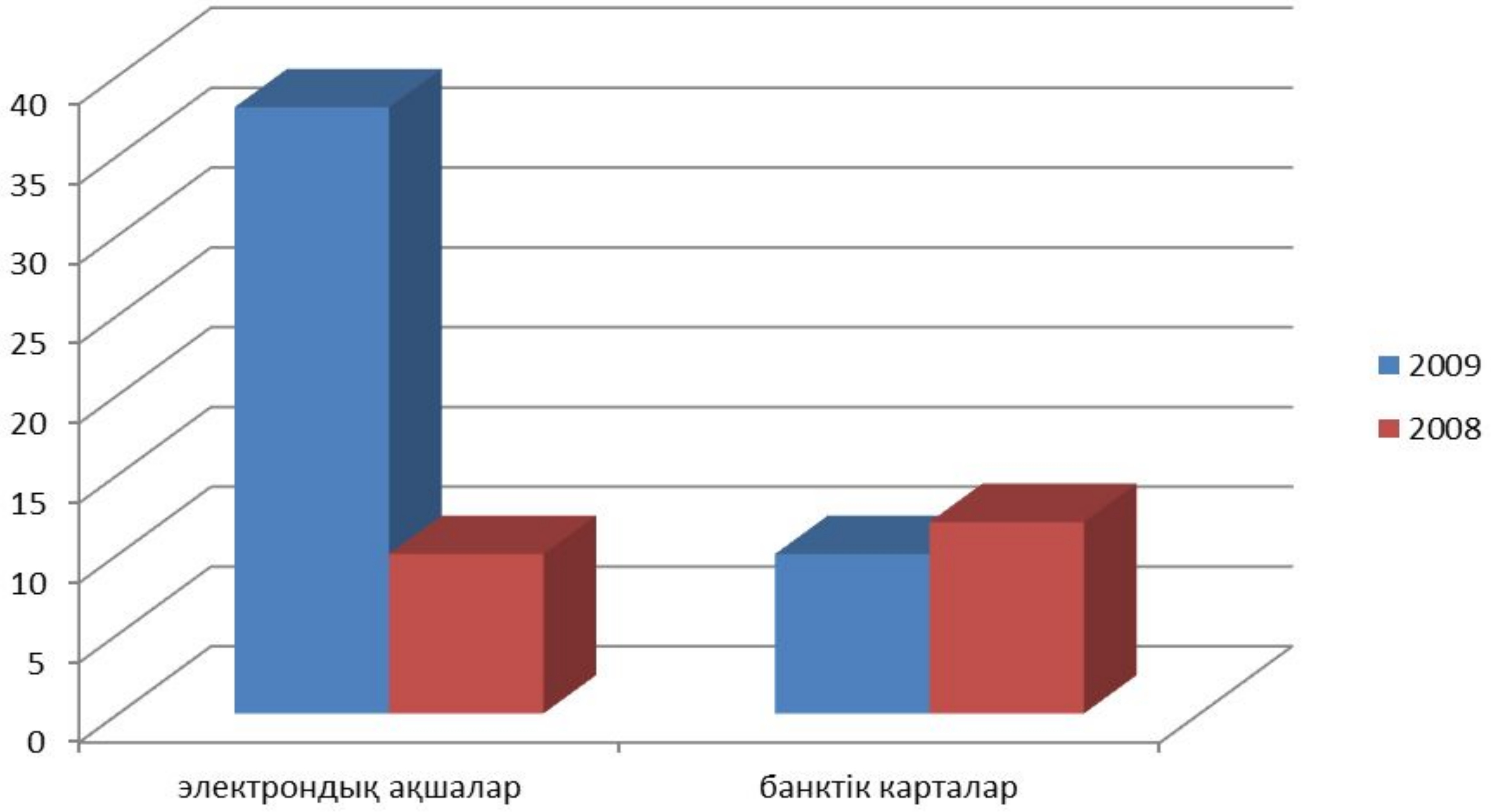
40
35
30
25
20
15
10
5
0
электрондық ақшалар
банктік карталар
2009
2008

ЭЛЕКТРОНДЫҚ ӘМИЯН

- ***Электрондық ақшалармен операцияларды жүзеге асыру үшін «электрондық әмиян» қолданылады. Электрондық әмиян электрондық ақша иелерінің оларды қолдану барысында электрондық ақшалардың есебін жүргізуге, сақтауға және олардың қолдануымен операцияларды жүргізуге мүмкіндік береді.***

Электронды ақшалар пластикалық карточка формасында болады

Дебеттік (төлем) карточка – банкте арнайы карточкалық қаражаты бар, клиент арасындағы келісімшартқа сәйкес шоттан қаражатты пайдалануға, банкомат арқылы қолма-қол ақша алуға, сондай-ақ тауарлар мен қызметтер үшін төлеуге арналған төлем құралы.

Несиелік карточка – оның эмитенті мен карточка иесі арасындағы келісімшартқа сәйкес, несиелік көлемінде та¬уарлар мен қызметтер үшін төлемді жасауға, не қолма-қол ақша алуға арналған карточка.

- *Кредиттік карточкалар 1915 жылдан бастап пайдаланылады, ол кезде олар ең бірінші рет АҚШ-та қарызды жазу түрінде пайда болған. Ақша эволюциясының осы заманғы кезеңіне электронды ақшалар жүйесі сай келеді. Олардың көмегімен ақша операциялары жүргізіледі: банк есебінен ақша алу, салымдарды қабылдау, төлемдер, чектік кітапшалар беру, дебет-карточкалары және т.б. Электронды чектік кітапша болып табылатын смарт-карточкалар пайда болды.*

- *Карточкалар негізіндегі электрондық ақша санатына әлемнің түрлі елдерінде құрылған, GeldCarte (Германия), Proton (Бельгия), Chip knip (Нидерланд), Cash Card (Швеция), Quick (Австрия), eNETS (Сингапур), Mondex (MasterCard) және VISA CASH (VISA) сияқты жүйелер жатқызылады.*
- *Желілер негізіндегі электрондық ақшаға электрондық ақшаның мынадай жүйелерін жатқызуға болады – Paypal (АҚШ), WebMoney (Ресей), Яndex. Ақша (Ресей).*

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН АҚПАРАТТАР

- http://www.egemen.kz/372.html
- http://www.termin.kz/
- http://kk.wikipedia.org/wiki/Электрондық_Ақша
- http//www.nationalbank.kz
- http://thenews.kz
- http://e.gov.kz/wps/portal
- http://www.iak.kz/kk/news/about-e-money

Назарларыңызға рахмет